

canemàs

REVISTA DE PENSAMENT ASSOCIATIU

Associació de Cultura Catalana

04

ISSN 2014-5519

04

HIVERN - PRIMAVERA 2013

EDITORIAL

ARTICLES

Un model català de cultura per explicar al món. VICENÇ VILATORO

Cap a un pla de formació de l'associacionisme cultural. MARIAN MOHEDANO JORDA I DAVID PERALTA MANRIQUET

L'associacionisme durant el franquisme. El cas del Casino Menestral Figuerenc. ALBERT TESTAT I GURI

Joves, associats i compromesos a la Catalunya d'avui. Una mirada des de l'exili. VÍCTOR ÀNGEL SEGURA

La Premsa forana de Mallorca: història, realitat actual i perspectives de futur. RAFAEL PUIGERMAN RUIZ

La llegió olímpica. L'associacionisme cultural català: una mirada des de la Transició mirant cap al futur. MARIA MARTÍNEZ

Cooperativisme, la resistent temptació de perdre el sentit. JORDI GARCIA I JORDI

Associacions de fallaires? Des de quan? Per què? I per què no? JAVI FARRÉ I RANÚN

El carrer, espai de festa i de ciutadania. JOSEP FORNÉS I GARCIA

ENTREVISTA

Conversa amb Josepina Salord. JOAN RAMON GORDO I MONTRAVETA, JOAN MALLOQUER I PERRER

CRÒNIQUES

XIV Congrés d'Arxivística de Catalunya. Arxius, Identitat i Estat. PATRÍCIA LLOVERAT

De un repic: la 10a Fira del Llibre Ebrenc i la 6a Fira d'Espectacles Literaris. Lliteràrium. JOSEP MONTRAVETA I OLLE

La Sardana de l'Any. ROBERT ROQUE JUTGLA

Cooperatives catalanes. JOSEP MONTRAVETA I OLLE

RESSENYES

Emboscats: La guerra dels que no hi van anar. GEMMA AGUILERA I MARCEL·LÀ

El rime de l'Ésser. Les Gifford Lectures. JOAN RIBERINS I RIQUER

canemàs

REVISTA DE PENSAMENT ASSOCIATIU

canemàs

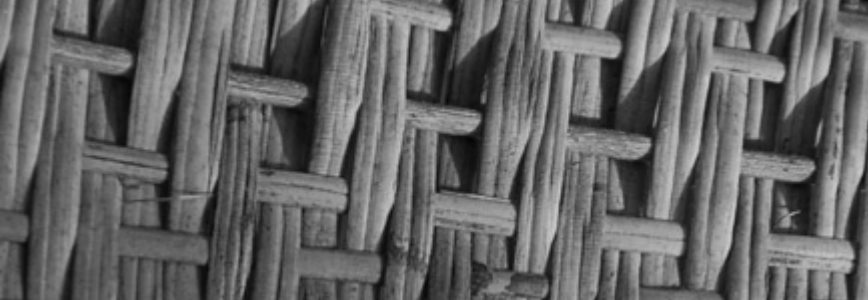
REVISTA DE PENSAMENT ASSOCIATIU

04

HIVERN - PRIMAVERA 2013

canemàs

REVISTA DE PENSAMENT ASSOCIATIU

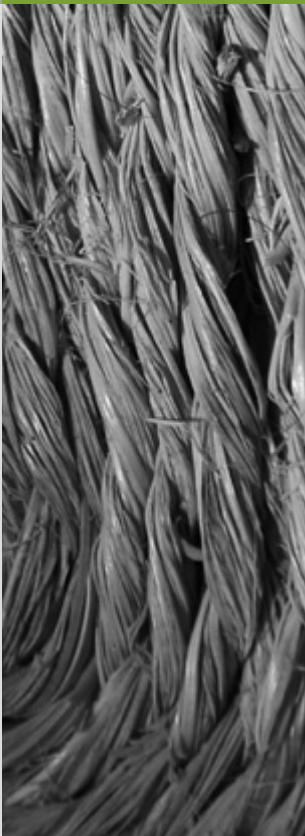

04

HIVERN - PRIMAVERA 2013

Associacionisme
Cultural **Català**

canemàs

revista de pensament associatiu
núm. 04 (hivern - primavera 2013)

Disseny gràfic

Faino Comunicació

Correcció lingüística

Eulàlia Salvat

Fotografia

Antoni Carné

PVP d'aquest número:

7,00 €

Suscripció:

12,00 € (2 números)

Impressió

Gràfiques Cevagraf

ISSN

2014-5519

Dipòsit legal

B-4484-2012

CONSELL DE REDACCIÓ

Gemma Aguilera, Pere Baltà, Antoni Carné, Enric Cirici, Joan-Ramon Gordo, Èric Jover, Joan Maluquer i Josep Santesmas

Edita: Ens de l'Associacionisme Cultural Català. www.ens.cat

Correspondència: Ens de l'Associacionisme Cultural Català

Pl. de Víctor Balaguer, 5, 5è, 08003 Barcelona, el Barcelonès.

Tel. (34) 93 269 10 42, www.ens.cat, info@ens.cat

© Ens de l'Associacionisme Cultural Català

Els judicis i opinions expressats en els articles publicats a la revista són exclusivament responsabilitat de l'autor. L'opinió de Canemàs, revista de pensament associatiu, només s'expressa a l'editorial.

AMB EL SUPORT DE:

**Generalitat
de Catalunya**

04

EDITORIAL

08

ARTICLES

Un model català de cultura per explicar al món. VICENÇ VILLATORO

20

Cap a un pla de formació de l'associacionisme cultural. FABIAN MOHEDANO MORALES I XAVIER PERALTA MANIVIESA

42

L'associacionisme durant el franquisme. El cas del Casino Menestral Figuerenc. ALBERT TESTART I GURI

56

Joves, associats i compromesos a la Catalunya d'avui. Una mirada des de l'escoltisme. MIQUEL ÀNGEL ESSOMBA

70

La Premsa forana de Mallorca: història, realitat actual i perspectives de futur. RAFEL PUIGSERVER POU

84

La legió silenciosa. L'associacionisme cultural català: una mirada des de la Transició mirant cap al futur. MARIÀ MARTÍNEZ

100

Cooperativisme, la resistible temptació de perdre el sentit. JORDI GARCIA I JANÉ

110

Associacions de fallaires? Des de quan? Per què? I per què no? XAVI FARRÉ I SAHÚNÉ

122

El carrer, espai de festa i de ciutadania. JOSEP FORNÉS I GARCIA

ENTREVISTA

134

Conversa amb Josefina Salord. JOAN-RAMON GORDO I MONTRAVETA, JOAN MALUQUER I FERRER

CRÒNIQUES

146

XIV Congrés d'Arxivística de Catalunya. Arxius, Identitat i Estat. PATRÍCIA LLOVERAS

152

Tot un repte: la 10a Fira del Llibre Ebrenç i la 6a Fira d'Espectacles Literaris, Litterarum. JOSEP SANTESMASES I OLLÉ

156

La Sardana de l'Any. ROBERT ROQUÉ JUTGLÀ

162

Cooperativistes catalans. JOSEP SANTESMASES I OLLÉ

RESSENYES

166

Emboscats: La guerra dels que no hi van anar. GEMMA AGUILERA I MARCUAL

170

El ritme de l'Ésser: Les Gifford Lectures. JOAN REQUESENS I PIQUER

176

HAN COL·LABORAT EN AQUEST NÚMERO

Dos anys

Amb aquest número 4, *Canemàs* fa dos anys. Dos anys de convidar especialistes, observadors o protagonistes del món associatiu i de la cultura tradicional i popular a aprofundir en les idees que, expressades potser massa breument o fugaç en altres mitjans de comunicació, poden fer reconsiderar enfocaments i actituds. El món, sempre canviant, cada vegada a més velocitat, porta l'home —i, en conseqüència, també els col·lectius— a apressar-se, a avançar. Aquesta pressa a tirar endavant —qui dia passa, any empeny— no afavoreix la reflexió i el debat de les idees. I la reflexió i el debat intel·lectual són imprescindibles per a evitar que no avancem ràpidament cap enlloc i que tinguem els objectius immediats, però també els que siguin a llarg termini, ben clars. Modestament, des de *Canemàs* hi volem contribuir i, en tot cas, seran els mateixos protagonistes els qui ho hauran de dir algun dia.

En aquest número el lector trobarà, en primer lloc, una reflexió que omple d'arguments el món de la cultura popular i tradicional a l'hora de vindicar-se com 'la forma', la més genuïna, de presentar-nos com a poble al món: «Un model de cultura per a explicar al món» de l'escriptor Vicenç Villatoro, director de l'Institut Ramon Llull. A continuació, Fabian Mohedano i Xavier Peralta, amb un article extens, subratllen la importància de la formació en el món de l'associacionisme cultural perquè aquest pugui tirar endavant i la necessitat

que una entitat com l'Ens de l'Associacionisme Cultural Català (l'editor de *Canemàs*) hi tingui un paper. Albert Testart ens parla d'un dels ateneus catalans més antics, el Casino Menestral Figuerenc, i ens n'esbossa la història; especialment interessant és conèixer com aquestes entitats centenàries han sobreviscut i han anat passant per diferents règims mirant de no perdre les arrels, tot i la pressió de les dictadures. Miquel Àngel Essomba teoritza sobre els valors que ha de tenir l'escoltisme en la societat d'avui. Rafel Puigserver ens acosta a la realitat de la premsa forana (les publicacions que es fan fora de Ciutat) de Mallorca: un fenomen molt interessant, amb paral·lelismes al Principat i al País Valencià, que aconseguí una gran implantació després del franquisme, que fou vehicle de reivindicacions i moviments i que avui, com tota la premsa, s'ha d'adaptar a un moment de canvi d'hàbits lectors. Tot seguit, Marià Martínez, partint de les arrels del moviment associatiu al segle XIX i fent referència al Congrés de la Cultura Popular i Tradicional del 1981 i del Primer Congrés de l'Associacionisme Cultural Català del 2008, exposa la necessitat de modernització de les entitats per a encarar el futur. Jordi Garcia i Gener fa una reflexió sobre el model cooperatiu en un entorn d'economia capitalista, en què sovint s'enfronten la lògica associativa i la lògica competitiva. Josep Fornés tracta de l'ús del carrer, dels espais públics, per a la festa i les activitats culturals, amb exemples històrics i les restriccions administratives que cada vegada més s'imposen i que acaben qüestionant el nucli mateix de la festa. Finalment, Xavier Ferré i Sahun parla dels orígens de les festes de les falles al Pirineu, del sentit i de la manera d'organitzar-se, que contrasta amb la majoria de manifestacions festives que coneixem.

A aquests assaigs, cal afegir-hi l'entrevista a l'estudiosa menorquina Josefina Salord, coordinadora científica de l'Institut Menorquí d'Estudis, que gràcies a la seva tasca investigadora sobre els segles XVIII i XIX ens aporta informació sobre les primeres entitats culturals de l'illa de Menorca, les que han anat apareixent fins avui i, més enllà de l'erudició, demostra un bon coneixement sobre la cultura popular i les entitats que la representen avui.

A més, hem cregut interessant d'encarregar dues cròniques: l'una sobre el XIV Congrés d'Arxivística de Catalunya, que enguany ha anat sobre «Arxius, Identitat i Estat», celebrat el mes de maig passat a Barcelona; l'altra sobre 10a Fira del Llibre Ebrenc i la 6a Fira d'Espectacles Literaris, Litterarum, celebrades del 31 de maig al 2 de juny darrers a Móra d'Ebre. L'apartat de cròniques queda completat per una repassada històrica de la iniciativa La Sardana de l'Any, que s'inicià l'any 1972, s'interrompé el 1986 i fou represa per la Federació Sardanista de Catalunya l'any 2004. Finalment, hi ha l'apartat de ressenyes habitual.

Abans d'acabar, però, voldríem subratllar la convocatòria enguany per part de l'Ens de la primera Beca d'Estudi de l'Associacionisme Cultural Català, dotada amb 6.000 euros. L'objectiu és ajudar «al millor projecte d'estudi sobre l'associacionisme cultural català, les seves pràctiques i els seus valors, entès des d'una perspectiva àmplia i transversal, amb voluntat de divulgació i de contribuir al pensament associatiu».

